

Haziran 2021

Dünya Mercimek Verileri (bin ton)

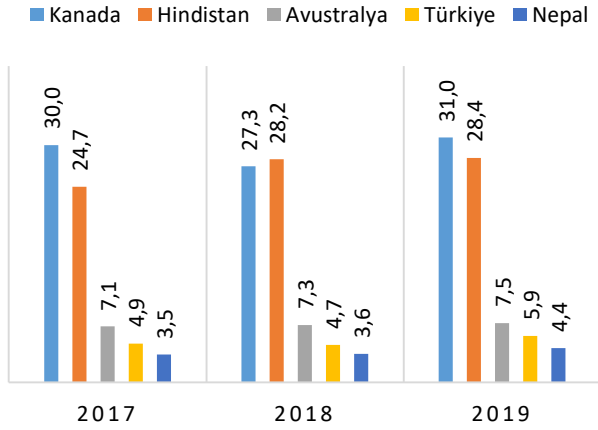
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim (%) ³
Alan (bin ha) ¹	4.763	5.493	5.906	5.488	4.800	-12,5
Verim (ton/ha) ¹	1,12	1,13	1,18	1,15	1,17	1,3
Üretim ¹	5.478	7.882	6.808	6.287	5.734	-8,8
İthalat ²	3.275	3.021	3.814	3.110	3.779	17,6
İhracat ²	3.570	3.213	3.573	3.159	3.890	21,1

Kaynak: ¹/FAO (Erişim: 26.05.2021), ²/Trademap (Erişim: 26.05.2021), ³/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir.

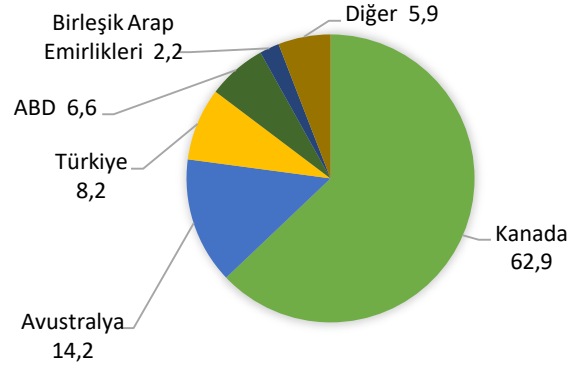
Bakliyat üretimi dünya geneline yayılmış olmakla beraber, mercimek üretimi Amerika ve Asya kıtalarında yoğunluk kazanmıştır. Dünya mercimek üretiminde 2019 yılı itibarıyla 2,17 milyon ton üretim miktarı ile Kanada ilk sırada yer alırken, 1,23 milyon ton üretim ile Hindistan ikinci sırada, 534 bin ton üretim ile Avustralya üçüncü sırada, 354 bin ton ile Türkiye dördüncü sırada yer almaktadır. Dünya toplam

mercimek üretiminin %73'ü bu dört ülke tarafından karşılanmaktadır. 2019 yılı mercimek ekim alanlarında ise; 1,49 milyon ha ile Kanada birinci sırada yer alırken, 1,36 milyon ha ile Hindistan ikinci ve 360 bin ha ile Avustralya üçüncü sırada, 282 bin ha ile Türkiye dördüncü sırada, 209 bin ha ile Nepal beşinci sırada yer almaktadır.

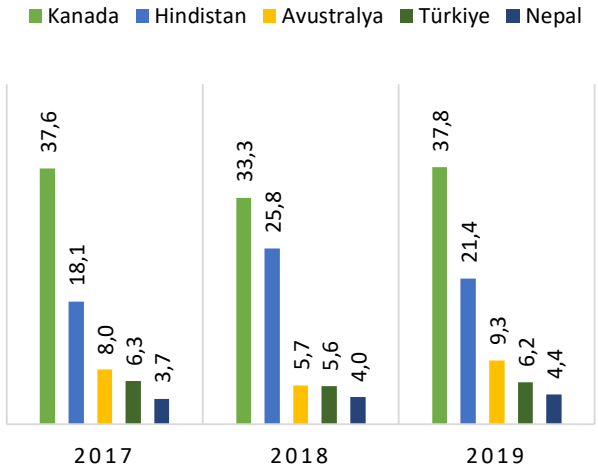
Mercimek alanlarına göre önemli ülkeler (%)

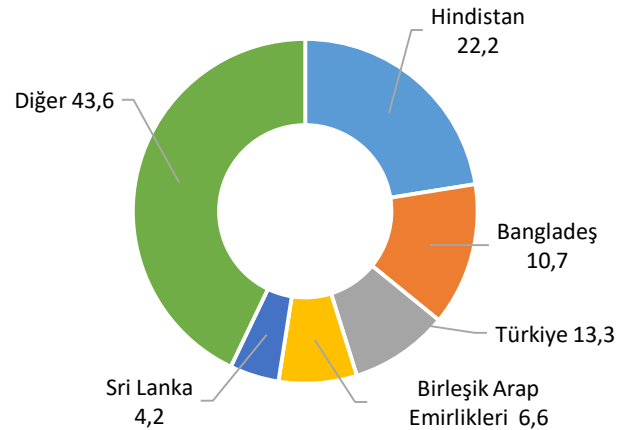
Ülkelere göre dünya mercimek ihracatı (2020, %)

Mercimek üretiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya mercimek ithalatı (2020, %)

Kanada 2020 yılında da 3,1 milyon ton ihracat gerçekleştirerek dünyada ilk sırada yer almıştır. Kanada'yı 706 bin ton ihracat ile Avustralya ve 406 bin ton ile Türkiye takip etmektedir. 2020 yılında gerçekleşen ihracatta ilk üç ülke toplam ihracatın %85'ini gerçekleştirmiştir.

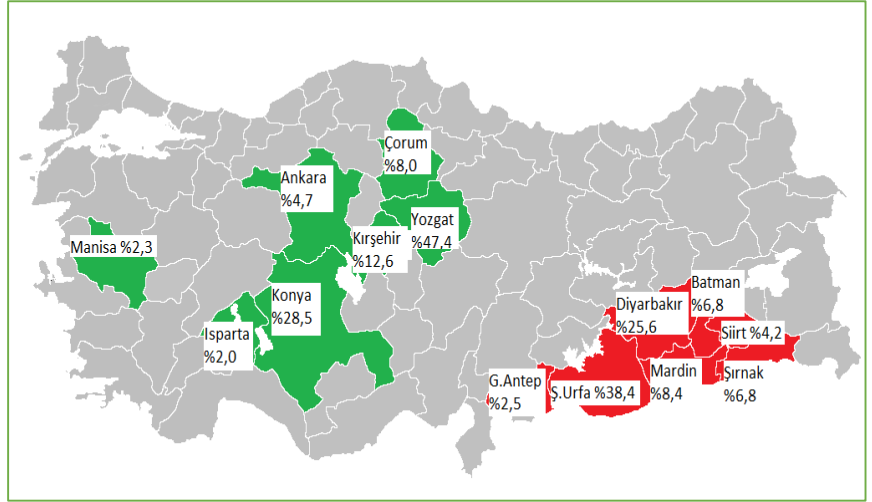
2020 yılında Hindistan 1,06 milyon ton ile ithalatla ilk sırada yer alırken, Türkiye 629 bin ton ile ikinci sırada, 516 bin ton ile Bangladeş üçüncü sırada yer almaktadır. 2020 yılında gerçekleşen ithalatla ilk üç ülke toplam ithalatın %45,8'ini gerçekleştirmiştir.

Türkiye Mercimek Verileri (bin ton)

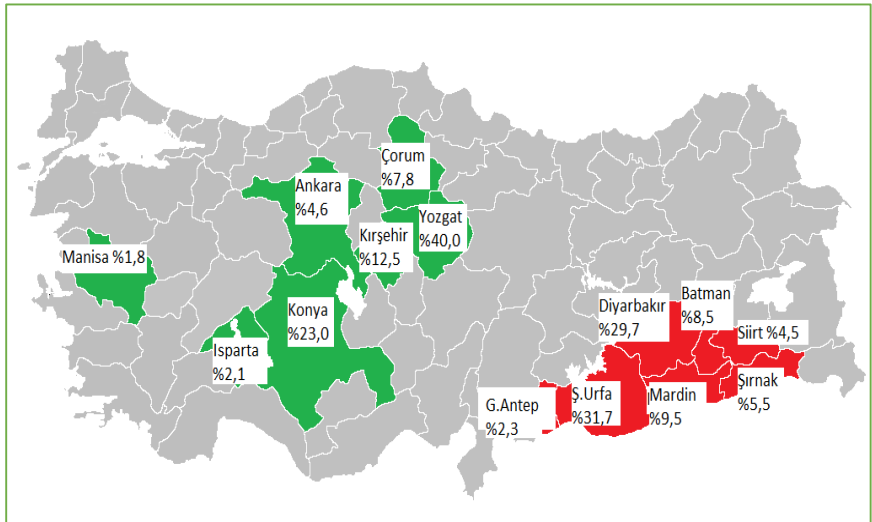
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	Değişim (%) ²
Alan (1000 ha)	224	252	293	277	282	1,8
Verim (kg/da) ¹	147	149	128	128	157	22,7
Üretim	360	365	430	353	354	0,3
Yurt içi kullanım	451	480	486	451	471	4,4
İthalat	337	386	312	341	515	51,0
İhracat	237	261	244	359	315	-12,3

Kaynak: TÜİK (Erişim: 26.05.2021), ¹/Kırmızı mercimek verisi, ²/ Verisi bulunan son iki pazarlama yılının değişimini göstermektedir. Piyasa dönemi: Temmuz-Haziran

Mercimek alanı: Türkiye 2020 üretim yılı mercimek üretim alanları 248 bin hektar olup, bir önceki yıla göre %12,3 oranında azalmıştır. Ekim alanlarının 209 bin hektarına kırmızı, 38 bin hektarına yeşil mercimek ekilmiştir. Mercimek ekim alanlarının %74'ünü kırmızı mercimek olup, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yoğunlaşmıştır. Şanlıurfa 806 bin dekar ile birinci, Diyarbakır 536 bin da ile ikinci, Mardin 176 bin da ile üçüncü sıradadır. Yeşil mercimek İç Anadolu Bölgesi'nde yoğunluk kazanmıştır. Yozgat 155 bin da ile birinci, Konya 94 bin da ile ikinci, Kırşehir 41 bin da ile üçüncü sıradadır.

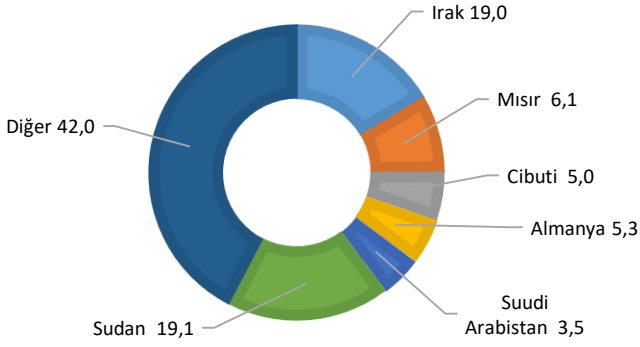
Mercimek üretimi: Türkiye 2020 yılı mercimek üretimi toplam 370,8 bin ton olup, bir önceki yıla göre %4,8 oranında artarak 328,4 bin ton kırmızı, 42,4 bin ton ise yeşil mercimek üretimi yapılmıştır. Kırmızı mercimek üretiminde 104 bin ton üretim ile Şanlıurfa birinci, 97,4 bin ton ile Diyarbakır ikinci, 31,2 bin ton ile Mardin üçüncü sırada yer almaktadır. Yeşil mercimek üretiminde ise; 16,9 bin ton üretim ile Yozgat birinci, 9,7 bin ton ile Konya ikinci olurken 5,3 bin ton ile Kırşehir üçüncüdür. TÜİK 2021 yılı 1. Bitkisel üretim tahminine göre üretim miktarı Kırmızı mercimek 350 bin ton, yeşil mercimek 45 bin ton olarak açıklanmıştır.

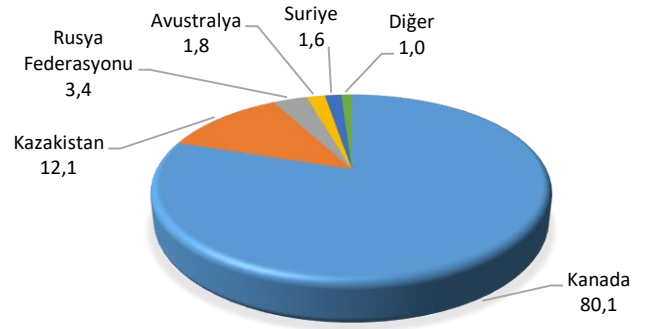
Mercimek kullanımı: Mercimek yurt içi kullanımı 2019/20 üretim döneminde 421 bin ton olup, toplam arzın %54'ünü oluşturmaktadır ve bir önceki yıla göre %4 oranında azalmıştır.

Mercimek dış ticareti: Türkiye mercimek ihracatı 2021 yılı ilk dört ayında 85,8 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracatın 84,5 bin tonunu kırmızı mercimek, 1,35 bin tonunu yeşil mercimek oluşturmaktadır. En fazla ihracat Irak, Sudan ve Mısır'a kırmızı mercimek olarak gerçekleşmiştir. Toplam ithalat ise 2021 yılında 203,9 bin ton olup, 191,8 bin tonunu kırmızı, 12,2 bin tonunu yeşil mercimek oluşturmaktadır. En fazla ithalat Kanada, ABD ve Avustralya'ya kırmızı mercimek olarak gerçekleşmiştir.

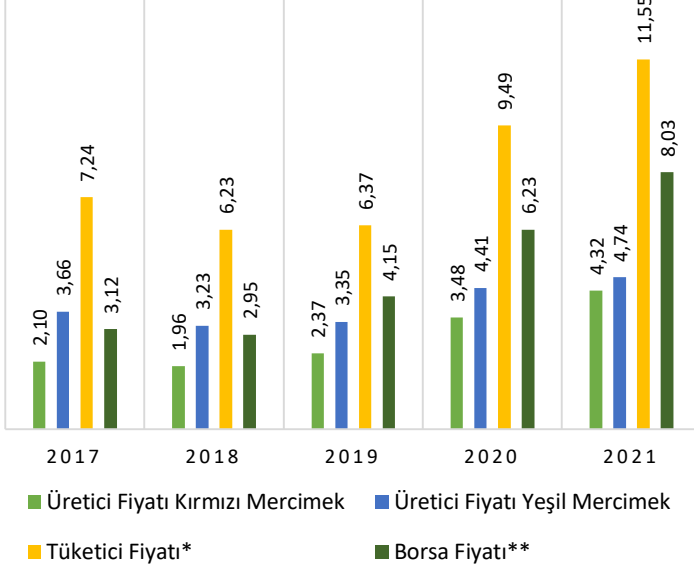
Türkiye'nin mercimek ihracatı yaptığı ülkeler (2020, %)

Türkiye'nin mercimek ithalatı yaptığı ülkeler (2020, %)

TL/kg

Kaynak: TÜİK (14.06.2021), *Kırmızı mercimek fiyatı, ** Gaziantep Ticaret Borsası,

2021 yılı mercimek üretici fiyatı; kırmızı mercimek Mayıs ayında 4,76 TL/kg olarak gerçekleşmiş ve bir önceki aya göre %11,4 artış olmuştur. Yeşil mercimek fiyatı ise 4,72 TL/kg olarak gerçekleşirken bir önceki aya göre %2,0 oranında azalmıştır. 2020 yılı Mayıs ayı fiyatına göre üretici fiyatları; kırmızı mercimekte %57,7, yeşil mercimekte ise %21,8 oranında artmıştır. Kırmızı mercimek tüketici fiyatları ise; 2021 yılı Mayıs ayında 11,71 TL/kg olarak gerçekleşmiş ve bir önceki aya göre %2,3 oranında artmış, 2020 yılının Mayıs ayına göre ise %21,6 oranında artmıştır. Borsa fiyatları ise (GTB, Kırmızı Mercimek iç HTS) 2021 yılı Mayıs ayında 8,02 TL/kg olarak gerçekleşirken bir önceki aya göre %1,5 oranında, bir önceki yılın Mayıs ayına göre %65,0 oranında artmıştır.

Türkiye’de Mercimek Destekleme Politikaları “Türkiye Tarım Havzaları Üretim ve Destekleme Modeli Fark Ödemesi Mercimek Destekleri” 2020 yılında 50 krş/kg, yer altı sularının yetersizliği Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından tespit edilen yerlerde fark ödemesi desteğine ilave %50 olarak belirlenmiştir. Yurt içi sertifikalı tohum kullanım desteği 30 TL/da, mazot desteği 22 TL/da, 4 TL/da olarak açıklanan gübre desteği 8 TL/da çıkarılmıştır. Organik tarım desteğinde ise 2. kategori ürünler arasında yer almaktadır ve ürün sertifikası bireysel ise 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu için ise 20 TL/da olarak belirlenmiştir. Ürün verimi dikkate alınarak 2020 yılında bir önceki yıla göre verilen destekler kilogram bazında incelendiğinde; fark ödemesi desteği aynı kalırken, toprak analizi %16,7 oranında, mazot desteği %18,6 oranında azalmış, gübre desteği %64,4, sertifikalı tohum desteği %22,4 oranlarında artmıştır. Toplam destekleme miktarı ise %2,5 oranında artmıştır.

Verilen Destek (TL/kg)

Yıllar	Fark Ödemesi	Toprak Analizi	Sertifikalı Tohum	Gübre	Mazot	Toplam
2016	0,300	-	0,134		0,073	0,508
2017	0,300	0,005	0,134	0,027	0,074	0,540
2018	0,500	0,005	0,134	0,027	0,094	0,760
2019	0,500	0,006	0,156	0,031	0,172	0,865
2020	0,500	0,005	0,191	0,051	0,140	0,887

Kaynak: TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları.

	2016	2017	2018	2019	2020
Ürün Fiyatı (TL/kg)	2,29	2,1	1,96	2,36	3,48
Destek (TL/kg)	0,51	0,54	0,76	0,86	0,89
Ürün Fiyatı + Destek (TL/kg)	2,8	2,64	2,7	3,23	4,37
Gübre Fiyatı (TL/kg) (DAP)	1,47	1,54	2,38	2,65	2,63
Mazot Fiyatı (TL/lt)	3,85	4,69	5,78	6,43	6,07
Tohumluk Fiyatı (TL/kg)	4,78	5,67	6,21	5,7	5,69
1 kg mercimek ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Ürün/Gübre	1,56	1,36	0,82	0,89	1,32
Ürün + destek/Gübre	1,9	1,71	1,13	1,22	1,66
Ürün/Mazot	0,59	0,45	0,34	0,37	0,57
Ürün + destek/Mazot	0,73	0,56	0,47	0,5	0,72
Ürün/Tohum	0,48	0,37	0,32	0,41	0,61
Ürün + destek/Tohum	0,59	0,47	0,43	0,57	0,77

Kaynak: TOB ve TÜİK verilerinden TEPGE hesaplamaları

Mercimek Girdi Pariteleri

2020 yılında mercimek üretici fiyatı bir önceki yıla kıyasla %47,5 oranında artmıştır. Gübre fiyatı %0,8, mazot fiyatı %5,6, tohumluk fiyatı %0,2 azalmıştır. Pariteye oransal olarak bakıldığında; 2020 yılı parite rakamları 2019 yılına göre; destekler hariç gübre paritesi %48,7, mazot %54,9 ve tohum paritesi %49,2 oranında artarken, destekler dahil paritelerdeki artış oranları ise sırasıyla %36,1, %43,9 ve %34,7 oranında artmıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya mercimek ekiminde Kanada, Hindistan ilk sırada yer almaktadır. Bu iki ülke üretimde de büyük paya sahiptir. En büyük üretici ve ithalatçı konumundaki Hindistan'da gümrük vergisi oranındaki indirimin uzatılması Hindistan iç pazarına olumsuz etkide bulunmuştur. Bu durum neticesinde üreticinin mercimek üretiminden uzaklaşması beklenmektedir. Bu beklenti ile ABD ve Kanada'dan yapılan ithalatın artması öngörülmektedir.

Dünya genelinde görülen COVID-19 pandemisi tüketici alışkanlıklarını etkilemiş ve konserveye eğilim arttırdığı için tüketimde artış yaşanmıştır.

TMO 2021 yılı için 1. sınıf kırmızı mercimek alım fiyatı 5,00 TL/kg, 1. sınıf yeşil mercimek alım fiyatı ise 4,15 TL/kg olarak belirlenmiştir.

Özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde 2021 yılı hasadı yaşanan kuraklık nedeniyle erken başlamış olup rekoltede düşüşler görülmüştür.

Türkiye'de baklagil ekim alanlarında ciddi bir düşüş söz konusudur. Üretim ve ihracat azalırken, özellikle kırmızı mercimek ithalatında hızlı bir artış meydana gelmiştir.

Kuru tarım alanlarındaki ekim nöbetlerinde kışlık mercimek, tarlayı erken terk etme ve uygun bir toprak bırakma özellikleri ile vazgeçilmez bir bitkidir. Son yıllarda özellikle ekonomik nedenlerden dolayı mercimek ekim alanlarının azalması ile üretimde azalmalar yaşanmıştır.

Üretimin artırılması için ekim nöbeti uygulaması yaygınlaştırılmaktadır. Ayrıca mercimek üretimini arttırmaya yönelik proje ile 2019-20 üretim döneminde atıl arazilerin tarımsal üretime kazandırılması ve ilave üretim alanları kazanmak amacıyla 5 pilot ilde tohumluğun %75'i hibe olarak dağıtılmıştır. Nadas alanlarının değerlendirilmesi projesi 2020/21 üretim sezonu içinde devam etmiştir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zarife Nihal GÜLAÇ, zarifenihal.gulac@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833/118